

Titel: BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Paul Diderichsen (1949-01-23)

Citation: "BREV TIL: Louis Leonor Hammerich FRA: Paul Diderichsen (1949-01-23)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_004-shoot-workidUtilg636_0000_004_Diderichsen-Hammerich_0050/facsimile.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

til tysk grammatik (hvor radix-begrebet var mere anvendeligt² end i latin og græsk) er det forudsætningen for al tale om rod og endelse, at roden alene omfatter de for alle afledte former fælles radikaler og ingen andre.

2) til dette historiske ræsonnement svarer et teoretisk: hvis man vil tale om rod eller stamme og endelser, giver det den simpleste beskrivelse, når man altid går ud fra den " nøgne " form, og danner de andre ved "tilføjelse" af en endelse.

3) Deres indvending, at give ikke tør siges at være dannet af gi'v, bortfalder, hvis man opfatter stødets som en fonetisk (kenematisk) betinget " ledsagende omstændighed ", der indfinder sig ved visse stavelsetyper (således som Hjelmslev nylig har foresøgt det).

Jeg tror, det er en bedre formulering at sige, at imperativ har formanten O (og altså opgive det noget tvivlsomme gæsesjone begreb "grundform". Det problem, vi da står overfor er spm. om en form med formanten O altid behøver at være den også plerematisk umarkerede form. Vi kan vistnok sige, at dette empirisk har vist sig at være det normale eller optimale tilfælde, og man derfor ved generalisation må ~~xxxxxxxx~~ tolke formen med O-formant, overalt, hvor der ikke er vigtigere hensyn der taler mod. Men vi har ingen ret til a priori at hævde, at den form, der i udtrykket er rod- eller grund-form også i indholdet skal være det. Vanskeligheden i dansk (og andre germ. spr.) består nu deri, at imper. med O-formant synes at være en markeret ~~max~~ modus, hvis man da i alle - som Hj. lejlighedsvis har foreslået som en udvej - regner rodform i sammensætn. til imperativ (jeg ser, De korsør Dem!). Der er altså kun disse to muligheder, og før vi har en sprogteori, kan vi ikke afgøre, hvilken af dem vi skal foretrække.

Spm. om identifikation af inf. og opt. hanger (ganske som

den engelske parallel, De anfører (-s i gen. og plur.) af, om de to former står i samme kategori eller paradigme, og kan altså kun afgøres, når man har en teori, der nøje angiver, på hvilket grundlag kategoriopstillingen finder sted, hvad der ganske savnes i den trad. gram. Jeg tror, vor fælles opfattelse (mod Wisel) vil bekræftes ved den glossetmatiske analyse, men er ikke helt sikker på det. Derimod må det vistnok være en lapsus, når De som argument anfører, at modalverberne savner opt.: måtte De sætze ved disse linier besinde Dem på sagen, da villie De behøge at erkende en sådan anvendelse i al fald af nogle af dem, koste, hvad det vålle (nu har Frisch jo desværre fordarvet denne subtile finesse!). Men selv om der skulle være nogle verber, hvor -e formanten kun udtrykte det eventuelle synkretiserede inf.-opt. morfem, kunne det umuligt være afgørende. Ved alle morfemer kender man jo, at de ved visse stammer savner visse plerematisk varianter. Endelig er imper. ikke helt udelukket i de verber, hvor den m dfrer en usædvanlig konsonantgruppe, den er kun lidet brugelig i anerkendte rigesprogsaa. Den skarpsindige analyse af det gædefulde gid afhænger atter af kategoriopstillingen, men jeg tror det vil være vanskeligt at formulere en så liberal teori, at den kan tillade en funktionelt så afvigende form at indbettes som variant af morfemet opt. Den afgørende vanskelighed er vel, at gid ikke kan have subjekt og ikke kan stå på anden plads i sætningen. Antagelig hører det hjemme i en kategori, der ikke er forudsat i trad. gramm. og som derfor ikke kan benævnes adskvat. (men kan jo neppe inkatalysere det etymologiske: Gud gixxaxå give'd). En opt. gide kunne måske nok konstueres lige så vel som den trestjernede imperativ?

Modsætningen mellem finitte og infinitte former kan vist

bedre end ved den vanskeligt definerbare syntaktiske størrelse "altid prædikat" (er en subj.-lss imper. "prædikat?") med Sapir-Hjelmslev defineres ud fra styrelsesforhold: modi er styrede, inf. og partt. næppe. De sidste er altså - som også de gamle mente - snarere at sidestille med afledninger. Men hele dette spm. er for danskens vedk. endnu sårdeles ukiart. Muligvis har vi overhovedet ikke i denne forstand verbalmorfem er, da det er tvivlsomt om tempus og modus indgår egentlige styrelsesforhold.

Endnu mere havde jeg egentlig at svare på Deres forrige brev af 13/11, som jeg - netop af den grund har ventet med at besvare. I dag blot så meget: de fleste af de påstande som de tillægger den strukt. lingv. i alm. og Hjelmslev i særdeleshed, er aldrig i denne form blevet hævdet af nogen. Rent bortset fra de spøgende Überspitzungen, beror det meste af Deres kritik på alvorlige misforståelser - hvem man så ellers vil give skylden for det: vi må vist dele den ligeligt.

Men på eet punkt er vi i al fald fuldt enige: "Sprogteorien forholder sig til resten af sprogvidenskaben som matematikken til de svrige (sic scripsit LLH) naturvidenskaber". Noget bedre forsvar for nødvendigheden af en sprogteori kan man ikke tanke sig, og det lille spm. De opkastede i det sidste brev viser klart, at den trad. gramm. er lige så ilde stillet som den før-matematiske naturvidenskbb. Betydningen af Hjelmslev senie or's geometriske ~~xxx~~ teori har jeg ingen mening om, men det turde dog stå fast, at en række af den moderne fysiks mest for- skrekkelige opdagelser beror på nogle for lægmand ganske util- gængelige ~~xxxxxxxx~~ teoretiske nydannelser i matematikken. Hvorfor så ikke vente tilsvarende resultater af en formaliseret sprogteori? Den synes jo endog at være langt mindre farlig!

Med tak for "Valhøllaxgan-legen" i det gamle år og i håbet om at alle ejnherjerne må stå friske op til ny dyst i det nye

Deres